

Handläggare
Elisabeth Forsberg Uvemo
Telefon: 08-50833010
Annika Risel
Telefon: 08-50833607

Till
Utbildningsnämnden
2014-05-22

Skolinspektionens föreläggande efter tillsyn av de kommunala grundskolorna, grundsärskolorna och fritidshemmen i Stockholms kommun

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till Skolinspektionen som huvudmannens svar på föreläggandet.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Anders Carstorp
Utbildningsdirektör

Håkan Edman
Grundskoledirektör

Sammanfattning

Skolinspektionen har under 2013 och 2014 genomfört regelbunden tillsyn av grundskolan och grundsärskolan i Stockholms kommun. Samtliga kommunala grundskolor, grundsärskolor och fritidshem har granskats. Skolinspektionen påtalar i sitt beslut brister på områden där Stockholms kommun måste ta ett övergripande och samordnande ansvar för att säkerställa att författningarnas krav uppfylls i alla verksamheter. Skolinspektionen förelägger Stockholms kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa de påtalade bristerna.

De områden där Skolinspektionen påtalar brister är ”Undervisning och lärande” och ”Uppföljning och utveckling av utbildningen”. Förvaltningen redovisar i detta tjänsteutlåtande åtgärder utifrån de olika förbättringsområdena.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen.

Bakgrund

Skolinspektionen har under 2013 och 2014 genomfört regelbunden tillsyn av grundskolan och grundsärskolan i Stockholms kommun. Samtliga kommunala grundskolor, grundsärskolor och fritidshem har granskats. Skolinspektionen påtalar i sitt beslut brister på områden där Stockholms kommun måste ta ett övergripande och samordnande ansvar för att säkerställa att författningarnas krav uppfylls i alla verksamheter. Skolinspektionen förelägger Stockholms kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa de påtalade bristerna. Nedan redovisas åtgärderna under de olika förbättringsområdena.

Ärendet/förvaltningens synpunkter

Förvaltningen redovisar nedan vidtagna åtgärder under respektive rubrik.

Undervisning och lärande

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet undervisning och lärande:

- Se till att samtliga elever erbjuds en likvärdig utbildning.

Vidtagna åtgärder

Förvaltningen har en väl utvecklad socioekonomisk resursfördelningsmodell som på ett tydligt sätt fördelar resurser utifrån skolornas och elevernas förutsättningar. Förvaltningen påbörjade införandet av den här modellen från och med år 2012 i syfte att öka likvärdigheten mellan skolorna utifrån det kompensatoriska uppdraget. Förvaltningen riktar även andra centrala insatser och stöd till skolorna utifrån behov. En strategisk satsning pågår med att fokusera på ett antal grundskolor som har låg måluppfyllelse. Dessa skolor arbetar utifrån framtagna handlingsplaner och prioriteras när det gäller olika centrala insatser och utvecklingsåtgärder. Satsningen följs av Linnéuniversitetet genom följeforskning.

Utbildning för nyanlända elever

Förvaltningen arbetar på flera olika sätt för att säkerställa en kvalitativ och likvärdig utbildning för nyanlända elever i stadens grundskolor. Riktlinjer för att säkerställa likvärdighet i mottagande, kartläggning av kunskaper och undervisning av nyanlända elever tas fram under våren 2014 och tillämpas från och med september 2014.

Utgångspunkterna för riktlinjerna är dels Skolverkets allmänna råd, dels vad förvaltningens externa utvärderare, som har granskat ett flertal grundskolors arbete med nyanlända, identifierat som bra rutiner för kartläggning, stödinsatser och undervisning.

Riktlinjerna kommer att tydliggöra att skolorna har ett uppdrag att säkerställa att eleven utvecklas inom samtliga ämnen i läroplanen och att utifrån elevens behov anpassa undervisningen och besluta om särskilt stöd när behov föreligger. I riktlinjerna tydliggörs skolans skyldighet att utreda behov och att inom ramen för särskilt stöd tillsätta stödinsatser, där särskilt studiehandledning på modersmålet är central. För att möjliggöra ett flexibelt och ändamålsenligt användande av studiehandledning på modersmålet pågår för närvarande en översyn av Språkcentrums¹ organisation för att denna ska anpassas efter skolornas behov. Översynen gäller även de kvalitetsmässiga aspekterna. Detta ska vara klart hösten 2014, inför beslut om budgeten 2015. Ett arbete pågår även med att ta fram en digital modell med studiehandledning på distans för att på så vis öka tillgängligheten.

Pilotprojektet med mottagandecentret för nyanlända grundskoleelever, START Järva, pågår året ut och ska utvärderas i slutet av hösten 2014. Syftet med projektet är att skapa ett likvärdigt mottagande av nyanlända elever och vårdnadshavare. Projektet följs genom följeforskning. Utvärderingens resultat kommer att avgöra om denna modell ska användas i andra delar av staden. De metoder och det material för kunskapsskanning som START Järva har utarbetat, har spridits och diskuterats vid spridningskonferenser för skolledare som har ägt rum under mars månad.

Förvaltningen kommer i början av hösten 2014 att arrangera fortbildningsinsatser kring mottagande och utbildning av nyanlända elever med bland annat konferenser för skolteam.

Förvaltningen har också sedan tidigare ett nätverk för lärare som undervisar nyanlända och sent anlända. Nätverket utgör ett forum där pedagoger utbyter erfarenheter med varandra och presenterar goda exempel från sin undervisning. Under det här läsåret har nätverket haft en serie med föreläsningar och workshops i genrepedagogiskt arbete med nyanlända. Andra teman för träffarna handlar bland annat om mottagning och organisation, undervisningens innehåll, bedömning och modersmålet.

Förvaltningen kommer att starta ett arbete för att skapa en helhetssyn på språk-, litteracitets- och kunskapsutveckling. I syfte att utveckla elevernas språk och litteracitet kommer förvaltningen att erbjuda alla kategorier av pedagoger och ledningsfunktioner kompetens/professionsutveckling för att bredda och fördjupa kunskaperna inom detta område. De insatser som genomförs ska medverka till att ge lärarna redskap för att utveckla alla elevers litteracitet så att resultaten för alla elever, oavsett förutsättningar, på sikt höjs och skillnaderna mellan låg- och högpresterande elever minskar. Satsningen påbörjas hösten 2014.

En mångspråkssatsning på skolbiblioteken har i år startats på tio pilotskolor. Syftet är bland annat att öka antalet boktitlar och främja läsning på många modersmål i grundskolorna. Ett mångspråksbibliotek i form av ett cirkulationsbibliotek håller på att byggas upp med titlar på olika språk. De här böckerna ska kunna beställas och lånas till skolorna för att användas i undervisningen. Skolorna har idag också tillgång till databaser som till exempel innehåller ordböcker på 18 språk.

För att samla och sprida information kring nyanlända elever har förvaltningen en sida på Pedagog Stockholm kallad "Nyanlända", där det till exempel finns stödmaterial och goda exempel från stadens skolor.

Förvaltningen har under våren förtydligat informationen till grundskolornas rektorer om beslutfattande när det gäller undervisning i svenska som andraspråk. I denna information påtalas vikten av att alla elever som har behov av svenska som andraspråk får det och att det är rektor som beslutar om en elev ska läsa enligt kursplanen i svenska som andraspråk. För att kvalitetssäkra beslutsfattandet ingår även detta som en del i förvaltningens utbildning inom ramen för den så kallade ledarakademien, som leds av förvaltningens chefsenhet.

Uppföljning och utveckling av utbildningen

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet uppföljning och utveckling av utbildningen:

- Följa upp och analysera de insatser som görs för att öka elevernas måluppfyllelse.
- Se till att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannanivå som innefattar grundsärskolan och fritidshemmen.

Vidtagna åtgärder

Förvaltningen lägger stor vikt vid det systematiska kvalitetsarbetet och har skapat system och strukturer för det systematiska analys- och utvecklingsarbetet. Förvaltningen förser skolorna med ett samlat underlag med olika resultat när det gäller såväl kunskap som normer och värden inför skolornas analyser i kvalitetsredovisningen. Förvaltningen arbetar aktivt för att skolorna ska använda det av förvaltningen framtagna analysinstrumentet för resultatuppföljning. Resultaten kan där följas på skol-, klass/grupp/elev-, ämnes-, genus- och lärarnivå.

Analyser görs i olika sammanhang och på olika nivåer inom organisationen. Inför resultatdialogen 2013, mellan grundskolechef och rektorer, tog förvaltningen fram en mall som skolorna ska fylla i och som syftar till att skolorna ska fokusera på analysen av resultaten och vilken påverkan genomförda insatser har haft på resultaten. Inför 2014 har förvaltningen justerat mallen för att tydliggöra kopplingen till skolans kvalitetsredovisning och arbetsplan/verksamhetsplan - återigen med fokus på analysen och orsakssambanden mellan val av insatser/strategier och resultat.

Som stöd till skolorna finns tillgång till centralt analysstöd och förvaltningen kommer att förstärka detta under 2014. Fler skolor som har behov av det kommer att få stöd i sitt analysarbete av skolans verksamhet för att kunna välja rätt strategier för utveckling. I första hand ges detta som metodstöd i att följa upp, analysera och utvärdera skolresultat och relatera hur de förhåller sig till skolans förutsättningar, resurser och valda insatser/strategier. Ett annat stöd utgör förvaltningens externa utvärderare som på enskilda skolor gör observationer av all undervisning samt genomför intervjuer. Detta material analyseras och resulterar i områden som skolan behöver förbättra.

De strategier och insatser som förvaltningen gör för att öka elevernas måluppfyllelse följs upp och analyseras. Det är dock inte alltid helt enkelt att dra alltför långtgående slutsatser av orsakssambanden mellan insatser och resultat. Två av förvaltningens stora satsningar, PRIO Stockholm respektive lärarcoacher, följs av forskare vilket förhoppningsvis ska ge en bra bild av vilka effekter de här strategierna ger för elevernas lärande och utveckling.

Förvaltningens externa utvärderare har under 2013 utvärderat några av förvaltningens andra stora utvecklingsåtgärder, som till exempel lässatsningen, matematiksatsningar, inkludering och lärande och resultatdialogerna. Utifrån dessa utvärderingar finns lärdomar och rekommendationer om analysarbetet som förvaltningen tar med sig inför de satsningar som görs framöver. Bland annat handlar detta om att förvaltningen ska förbättra systematiken i uppföljningen och att ha tydligare strategier för att följa hela processen, genom att:

- Skriva projektbeskrivningar på central nivå, där det tydligt finns angivet utvärderingsbara mål, syfte och ansvarsfördelning. Det är också viktigt att ange hur och när uppföljning och utvärdering ska genomföras.
- På lokal skolnivå skriva tydliga utvärderingsbara mål och ange syfte med en insats. Det är viktigt att ange ett nuläge samt att kontinuerligt följa upp vilka effekter insatserna leder till. Att ha uppföljningsstrategier på såväl individ-, klass- som skolnivå.

Inför skrivandet av kvalitetsredovisningarna ska förvaltningen lyfta fram vikten av att även grundsärskolan, förskoleklassen och fritidshemmet omfattas, följs upp och analyseras. Förvaltningen ska även tydliggöra att resultatdialogerna 2014 ska omfatta uppföljning av fritidshem och grundsärskola, bland annat ska arbetet utifrån "Plan för utveckling av fritidshem" följas upp. Ett intensivt arbete pågår i skolorna med att implementera planen för utveckling av fritidshem. I planen tydliggörs fritidshemmets uppdrag och kopplingen till skolan, samt vikten av att formulera mål för verksamheten och att följa upp och utvärdera desamma. Kvalitetsindikatorer för fritidshemmet ska tas fram inför beslut om verksamhetsplanen 2015. Förvaltningen har även ett nätverk för personal som arbetar inom fritidshemmet.

Förvaltningen har påbörjat ett arbete med att ta fram kriterier för att kunna mäta kvaliteten i grundsärskolans lärandemiljö. Även detta ska tas fram inför beslut om verksamhetsplanen 2015. I detta arbete

ingår också att anpassa de digitala verktygen för pedagogisk dokumentation för att kunna följa en elevs kunskapsutveckling.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till Skolinspektionen som huvudmannens svar på föreläggandet och att beslutet justeras omedelbart.

Bilagor

1. Beslut efter tillsyn av de kommunala grundskolorna, grundsärskolorna och fritidshemmen i Stockholms kommun.
2. Mall att fyllas i av respektive skola inför resultatdialogerna.